

قوانین و مقررات بورس

همراه با راهنمای پذیرش شرکت ها

بورس و فرابورس ایران

به کوشش

ابراهیم ایزد پوری

مجمع علمی و فرهنگی مجد

عنوان قراردادی	ایران. قوانین و احکام : Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	قوانین و مقررات بورس همراه با راهنمای پذیرش شرکت‌ها در بورس و فرا بورس ایران/ به کوشش ابراهیم ایزدپوری؛ ویراستار لیلا ایزدپوری.
مشخصات نشر	تهران: مجد، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۲۷۶ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۴۲۷-۸
وضعیت فهرست نویسی	آرده بندی دیویی : ۳۴۶/۵۵۰۹۲۶ شماره : ۶۱۸۶۱۰۵
موضوع	بورس — قوانین و مقررات — ایران
موضوع	Stock exchanges -- Law and legislation -- Iran
موضوع	بورس — ایران — تهران
موضوع	Stock exchanges -- Iran -- Tehran
موضوع	اوراق بهادار — ایران — تهران
موضوع	Securities -- Iran -- Tehran
شناسه	ایزدپوری، ابراهیم، گردآورنده

هرگونه تکثیر، تالیف یا قلمی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده یا ناشر، خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
مجله تحلف را به دفتر مرکزی «مجله» گزارش فرمایید.

قوانین و مقررات بورس

(همراه با راهنمای پذیرش شرکت‌ها در بورس و فرا بورس ایران)

به کوشش: ابراهیم ایزدپوری

ویراستار: لیلا ایزدپوری

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۹

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجله» است

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۴۲۷-۸

ISBN: 978 - 622- 225- 427- 8

دفتر مرکزی مجده

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

فروشگاه: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲

www.majdpub.ir E- mail: info@majdlaw.com

فهرست مطالب

۱۳	 پیشگفتار
۱۹	 قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران
۱۹	 فصل اول: تعاریف و اصطلاحات
۲۲	 فصل دوم: ارکان بازار اوراق بهادار
۲۶	 فصل سوم: بازار اولیه
۲۸	 فصل چهارم: بازار ثانویه
۳۰	 فصل پنجم: اطلاع رسانی در بازارهای اولیه و ثانویه
۳۱	 فصل ششم: سازمان و مقررات
۳۳	 فصل هفتم: مقررات متفرقه
۳۵	 آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران
	 تشکیلات سازمان بورس و اوراق بهادار مصوب ۱۳۸۵/۰۹/۰۸ هیئت
۳۸	 وزیران
۴۰	 اساسنامه سازمان بورس و اوراق بهادار
۴۰	 فصل اول: کلیات
۴۱	 فصل دوم: ارکان سازمان
۴۱	 فصل سوم: هیأت مدیره
۴۳	 فصل چهارم: وظایف و اختیارات رئیس سازمان
۴۴	 فصل پنجم: حسابرس - بازرس
۴۴	 فصل ششم: امور مالی سازمان
۴۶	 فصل هفتم: سایر موارد
	 آیین نامه معاملات در شرکت بورس اوراق بهادار تهران مصوبه شورای
۴۷	 عالی بورس و اوراق بهادار سال ۱۳۸۵
	 دستورالعمل پذیرش اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران مصوب
۵۸	 ۱۳۸۶/۱۰/۰۱ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار
۵۸	 فصل یک: کلیات
۵۸	 بخش یک: تعاریف

۵۹.....	بخش دو: هیئت پذیرش
۶۰.....	فصل دو: شرایط پذیرش اوراق بهادار
۶۰.....	بخش یک: بازارها
۶۰.....	بخش دو: پذیرش سهام عادی
۶۶.....	بخش سه: پذیرش اوراق مشارکت
۶۷.....	فصل سه: فرآیند پذیرش اوراق بهادار
۶۷.....	بخش یک: مشاور پذیرش
۶۷.....	بخش دو: ارائه مستندات و مدارک جهت بررسی درخواست پذیرش اوراق بهادار
۶۷.....	بخش سه: بررسی درخواست پذیرش اوراق بهادار
۷۰.....	بخش چهارم: عرضه اوراق بهادار پذیرفته شده
۷۱.....	فصل چهارم: پذیرش اوراق بهادار
۷۱.....	فصل پنج: پذیرش اوراق بهادار
۷۱.....	بخش یک: تعاریف اوراق بهادار
۷۲.....	بخش دو: لغو پذیرش اوراق بهادار
۷۴.....	بخش سه: لغو پذیرش اوراق بهادار به درخواست ناشر
۷۶.....	فصل شش: سایر موارد
۷۶.....	بخش یک: کارمزدها
۷۶.....	بخش دو: سایر مقررات
۷۸.....	پیوست یک: شرایط اختصاصی پذیرش سهام بانک و مؤسسات اعتباری غیر بانکی
۷۹.....	پیوست دو: شرایط اختصاصی پذیرش سهام شرکت های بیمه
۸۰.....	پیوست سه: شرایط اختصاصی پذیرش سهام شرکت های تولیدی
۸۰.....	پیوست چهارم: شرایط اختصاصی پذیرش سهام شرکت های خدماتی و هلدینگ
۸۱.....	پیوست پنج: شرایط اختصاصی پذیرش سهام شرکت های دولتی و سرمایه گذاری های استانی
۸۲.....	پیوست شش: شرایط اختصاصی پذیرش سهام شرکت های تامین سرمایه

دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات در بورس اوراق بهادار تهران

مصوب ۱۳۸۹/۰۹/۱۳ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار	۸۳
فصل یک: تعاریف و اصطلاحات	۸۳
فصل دو: ضوابط کلی انجام معاملات اوراق بهادار	۸۵
فصل سه: مراحل انجام معامله	۸۶
فصل چهار: انواع سفارش ها	۸۷
فصل پنج: توقف نماد معاملاتی	۹۰
فصل شش: بازگشایی نماد معاملاتی	۹۵
فصل هفت: دامنه ساز، روزانه قیمت و محدودیت حجمی	۹۷
فصل هشتم: گروه معاملاتی	۹۸
فصل نهم: تایید معاملات	۹۸
فصل دهم: ضوابط کلی معاملات عمده	۹۹
فصل یازدهم: معاملات سهام شراکتی	۱۰۴
فصل دوازدهم: معاملات حق تقدم و تبدیل سهام	۱۰۵
فصل سیزدهم: معاملات اوراق تادین مابین	۱۰۶
فصل چهاردهم: شرایط دریافت و اجرای سفارش ها توسط کارگزاران	۱۰۹
فصل پانزدهم: ضوابط انتقال سهام به کارکنان ارزشی و ارزشیگانی شرکت ها در عرضه اولیه	۱۱۱
فصل شانزدهم: ضوابط معامله ترجیحی	۱۱۲
فصل هفدهم: ضوابط معاملات چرخشی	۱۱۳
فصل هجدهم: سایر مقررات	۱۱۳
فصل نوزدهم: پذیره نویسی اوراق بهادار به قیمت ثابت در بورس اوراق بهادار تهران	۱۱۵
فصل بیستم: ضوابط اختصاصی معاملات واحدهای سرمایه گذاری صندوق سرمایه گذاری قابل معامله (ETF)	۱۱۸

دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات اوراق بهادار در فرابورس ایران

مصوب ۱۳۸۸/۰۶/۰۷ هیئت مدیره سازمان بورس اوراق بهادار	۱۱۷
فصل یک: تعاریف و اصطلاحات	۱۱۷
فصل دو: ضوابط کلی انجام معاملات اوراق بهادار	۱۲۱
فصل سه: مراحل انجام معامله	۱۲۲
فصل چهار: انواع سفارشات	۱۲۳

فصل پنجم: توقف و بازگشایی نماد معاملاتی.....	۱۳۱
بخش یک: توقف و بازگشایی نمادهای معاملاتی در بازارهای فرابورس.....	۱۳۱
بخش دو: توقف و بازگشایی نمادهای معاملاتی در بازار پایه فرابورس.....	۱۳۷
فصل شش: دامنه نوسان قیمت و محدودیت حجمی.....	۱۴۱
فصل هفت: عدم تأیید معاملات.....	۱۴۲
فصل هشت: ضوابط کلی معاملات عمده.....	۱۴۳
فصل نه: معاملات عمده شرایطی.....	۱۴۷
فصل ده: معاملات بلوک.....	۱۵۰
فصل یازده: ضوابط کلی عرضه اولیه.....	۱۵۰
فصل دوازده: عرضه اولیه به روش حراج.....	۱۵۰
فصل سیزده: معاملات حق تقدم خرید سهام.....	۱۵۱
فصل چهارده: ضوابط کلی معامله در بازار سوم فرابورس.....	۱۵۲
فصل پانزده: عرضه یکجا در بازار سوم.....	۱۵۳
فصل شانزده: عرضه در بازار سوم.....	۱۵۸
فصل هفده: پذیرش اوراق بهادار در بازار سوم.....	۱۵۸
فصل هجده: شرایط معاملات دست دوم در بازار ابزارهای نوین مالی.....	۱۵۹
فصل نوزده: شرایط فعالیت گزارش و بازگردان.....	۱۶۰
فصل بیست: سایر مقررات.....	۱۶۱
فصل بیست و یک: ضوابط اختصاصی معاملات واحدهای سرمایه گذاری	
سندوق سرمایه گذاری قابل معامله.....	۱۶۱
فصل بیست و دو: عرضه اوراق تأمین مالی در بازار ابزارهای نوین مالی.....	۱۶۲
فصل بیست و سه: ضوابط معاملات چرخشی.....	۱۶۷

دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکتهای ثبت شده نزد سازمان

مصوب ۱۳۸۶/۰۵/۰۳ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار.....	۱۶۸
فصل یک: تعاریف و اصطلاحات.....	۱۶۸
فصل دو: کلیات.....	۱۶۹
فصل سه: موارد افشاء.....	۱۷۱
بخش یک: گزارش ها و صورت های مالی سالانه و میان دوره ای.....	۱۷۱
بخش دو: مجامع عمومی.....	۱۷۳
بخش سه: اطلاعات با اهمیت.....	۱۷۴

دستورالعمل پذیره نویسی و عرضه اولیه اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۰/۱۴ هیئت مدیره سازمان بورس

۱۷۸	و اوراق بهادار
۱۷۸	بخش یک: تعاریف و اصطلاحات
۱۷۹	بخش دو: ضوابط عمومی عرضه
۱۸۰	بخش سه: ضوابط اختصاصی عرضه اولیه
۱۸۰	فصل یک: ضوابط کلی عرضه اولیه
۱۸۱	فصل دو: عرضه اولیه به روش ثبت سفارش
۱۸۴	فصل سه: عرضه اولیه به روش گشایش
۱۸۵	فصل چهار: عرضه اولیه به روش حراج
۱۸۶	بخش چهار: ضوابط اختصاصی پذیره نویسی
۱۸۶	فصل یک: ضوابط کلی پذیره نویسی
۱۸۸	فصل دو: پذیره نویسی به روش ثبت سفارش
۱۹۰	فصل سه: پذیره نویسی به روش گشایش
۱۹۰	فصل چهار: پذیره نویسی به روش حراج

دستورالعمل رسیدگی به تخلفات در بازار سرمایه مصوب ۱۳۹۸/۰۷/۰۳

۱۹۲	هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار
۱۹۲	بخش یک: تعاریف و دامنه شمول
۱۹۴	بخش دو: رسیدگی در بورس ها
۱۹۴	فصل یک: تشکیلات
۱۹۵	فصل دو: ترتیب رسیدگی، صدور رأی و اعتراض به آن
۱۹۹	بخش سه: رسیدگی در سازمان
۱۹۹	فصل یک: تشکیلات و صلاحیت
۲۰۰	فصل دو: ترتیب رسیدگی، صدور رأی و اعتراض به آن
۲۰۱	بخش چهار: اعاده رسیدگی
۲۰۴	بخش پنج: اجرای آرای انضباطی

آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازارهای خارج از بورس

۲۰۶	مصوب ۱۳۸۹/۰۱/۲۹ هیئت وزیران
۲۱۱	راهنمای پذیرش شرکت ها در بورس اوراق بهادار تهران
۲۱۱	معرفی شرکت بورس اوراق بهادار تهران (سهامی عام)

۲۱۳.....	ساختار کلی شرکت بورس اوراق بهادار تهران به صورت زیر قابل ارائه است:
۲۱۴.....	مزایای پذیرش در بورس اوراق بهادار تهران
۲۱۵.....	پذیرش در بورس اوراق بهادار تهران
۲۱۶.....	شرایط عمومی پذیرش در بورس اوراق بهادار تهران
۲۱۷.....	شرایط خاص پذیرش سهام عادی در تابلوها
۲۲۰.....	مستندات و مدارک جهت بررسی درخواست پذیرش اوراق بهادار
۲۲۱.....	فرآیند پذیرش در بورس
۲۲۴.....	درج در فهرست نرخ های بورس
۲۲۶.....	عرضه سهام و آغاز معاملات
۲۲۷.....	پیوست شماره (۱)
۲۲۷.....	نحوه ثبت رد سازمان بورس و اوراق بهادار
۲۲۸.....	پیوست شماره (۲)
۲۲۸.....	نحوه تغییر مشخصات شرکت از سهامی خاص به سهامی عام
۲۲۹.....	پیوست شماره (۳)
۲۲۹.....	نحوه سپرده گذاری سهام
۲۳۱.....	راهنمای پذیرش شرکت ها در فرابورس
۲۳۱.....	معرفی فرابورس ایران
۲۳۱.....	فرابورس در یک نگاه
۲۳۲.....	بازارهای فرابورس
۲۳۴.....	مزایای پذیرش در فرابورس
۲۳۴.....	۱-تامین مالی
۲۳۴.....	۲-معافیت مالیاتی
۲۳۴.....	۳-تخفیف مالیات نقل و انتقال
۲۳۴.....	۴-معرفی شرکت به بازار
۲۳۵.....	۵-شفافیت اطلاعاتی
۲۳۵.....	۶-کشف عادلانه قیمت سهام
۲۳۵.....	۷-توثیق سهام
۲۳۶.....	شرایط اولیه پذیرش در بازار اول و دوم و بازار شرکت های کوچک و متوسط
۲۳۷.....	شرایط اختصاصی پذیرش در فرابورس
۲۳۷.....	شرایط پذیرش در بازار اول
۲۳۷.....	شرایط پذیرش در بازار دوم

۲۳۸.....	مدارک لازم به منظور پذیرش در فرابورس ایران
۲۳۸.....	مدارک مورد نیاز
۲۳۹.....	فرآیند پذیرش
۲۴۰.....	درج شرکت
۲۴۱.....	آغاز معاملات سهام شرکت
۲۴۲.....	مقایسه شرایط پذیرش و درج در بازارهای فرابورس
۲۴۴.....	پیوست ها
۲۴۴.....	پیوست ۱
۲۴۵.....	پیوست ۲
۲۴۶.....	پیوست ۳
۲۴۶.....	پیوست ۴
۲۴۷.....	پیوست ۵
۲۴۷.....	پیوست ۶
۲۴۸.....	پیوست ۷
۲۴۹.....	پیوست ۸
۲۵۰.....	سازمان بورس و اوراق بهادار - اساسنامه نمونه شرکت های ثبت شده
۲۵۰.....	بخش اول: تشکیل شرکت، نام، موضوع، مدت، تابعیت و مرکز اصلی شرکت
۲۵۱.....	بخش دوم: سرمایه و سهام
۲۵۲.....	بخش سوم: تغییرات سرمایه شرکت
۲۵۴.....	بخش چهارم: مجامع عمومی
۲۵۷.....	بخش پنجم: هیئت مدیره
۲۶۲.....	بخش ششم: بازرس
۲۶۳.....	بخش هفتم: حساب های شرکت
۲۶۳.....	بخش هشتم: انحلال و تصفیه
۲۶۴.....	بخش نهم: سایر موارد
۲۶۵.....	کدال چیست؟
۲۶۸.....	فهرست و مشخصات کارگزاران فعال
۲۷۶.....	منابع و مراجع

پیشگفتار^۱

واژه بورس از نام خانوادگی شخص به نام واندربورس اخذ شده است که در اوایل قرن چهاردهم در شهر بروژ بلژیک می‌زیسته و صرافان شهر در مقابل خانه او گرد هم می‌آمدند و به داد و ستد کالا، پول و اوراق بهادار می‌پرداختند این نام بعدها (۱۳۰۹) به کلیه اماکنی اطلاق شد که محل داد و ستد پول، کالا، اسناد مالی و تجاری بوده است.

رشد بورس سهام با افتادن آن در عملیات تجاری و اقتصادی، با انقلاب صنعتی اروپا و شکوفایی اقتصاد تازه متحول شده آن همراه بود است. اولین بورس معتبر دنیا، در سال ۱۶۱۱ در شهر آمستردام به تاسیس رسید و کمپانی معروف هند شرقی سهام خود را در آن بورس عرضه کرد. بورس آمستردام از آن زمان یکی از منابع مهم تأمین سرمایه در سطح بین‌المللی است نکته نکتته دیگر آن است که هنگام افزایش قابل ملاحظه معاملات سهام، کشورهای اروپایی نظیر انگلستان، آلمان، سوئیس، قوانین و مقررات ناظر بر معاملات سهام و ضمانت‌های اجرایی لازم برای آن وضع کردند تا از هرگونه تقلب و پامال شدن حقوق صاحبان سهام جلوگیری شود.

بورس اتریش در وین در سال ۱۷۷۱ افتتاح شد که عمدتاً به معاملات اوراق قرضه دولتی جهت تأمین مالی جنگ می‌پرداخت. بورس اتریش در پایان قرن ۱۹ میلادی ۲۵۰۰ سهم را در تابلوی خود داشت و یکی از مهمترین مراکز مالی اروپا به حساب می‌رفت.

در لندن معامله گران در بورس جهت انجام معامله در قهوه خانه گرد هم می‌آمدند. برای نظم بخشیدن به بازار، قهوه خانه نیوجانانان در سال ۱۶۹۸ به بورس و اوراق بهادار تبدیل شد. بورس نیویورک در اواخر قرن هجدهم (۱۷۹۲) تأسیس شد و با وجود رقابتی دیگر، نظر حجم معاملات و اهمیت در بازار سرمایه آمریکا، در مقام اول قرار دارد. در آمریکا این محل شناخته شده به عنوان بورس اوراق بهادار، در نیویورک و در محوطه ای در زیر پل ریچموند نارون بزرگی در وال استریت بود که بعدها به قهوه خانه ای در همان نزدیکی انتقال یافت. بورس وال استریت با جمع آوری مبالغی به عنوان ورودیه از دلان (کارگزاران) و گسترش عملیات، تقویت شد و به مجتمع تجاری عظیمی مبدل گردید که بعدها به بورس سهام نیویورک به ثبت رسید. و در حال حاضر در اغلب کشورهای دنیا بورس اوراق بهادار فعالیت می‌کنند.